

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

C. P. Plooy / Ede

Consequentie van Pasen

„Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is, gezeten aan de rechterhand Gods.

Bedenkt de dingen, die boven zijn, niet die op de aarde zijn. Want gij zijt gestorven, en uw leven is verborgen met Christus in God. Wanneer Christus verschijnt, die ons leven is, zult ook gij met Hem verschijnen in heerlijkheid” (Col. 3 : 1-4)

Paulus verspilt niet veel woorden aan het feit van Christus' opstanding zelf. Hij gaat er gewoon van uit en trekt de consequenties voor het leven van de gelovigen. Hij gaat met vaart en visie meteen door naar de toepassing. En dat willen we toch graag horen en weten: wat doe je ermee, hoe functioneert Pasen in je leven van alle dag?

We moeten dat woordje „indien”, waar Paulus mee begint niet misverstaan. Het is een vaak voorkomend woordje in Paulus' pastoraal vademecum. Hij gebruikt het graag. Niet om de gemeenteleden aan het twifelen te brengen, maar juist om hen onwrikbaar vast te zetten op de vaste grond van hun geloof en hun behoud. De apostel wil ermee zeggen: jullie bent toch met Christus opgewekt... welnu... zoekt dan ook de dingen, die boven zijn, waar Christus nu immers is! Ons heerlijk Hoofd is opgewekt, die al zijn leden tot zich trekt! Christus trekt ons met zich mee, in zijn opgang uit de dood en het doodsbestaan, tot zijn heerlijkheid! En daarom: weg uit alles wat met de dood te maken heeft, de dood veroorzaakt, doodsgreur spreidt, met de dood samenhangt... want je bent met Christus opgewekt, die ons wegtrekt uit de zuiging van de dood!

Dat is al heel wat om over na te denken en dat niet alleen, maar vooral om de levende Heer na te volgen... weg van het doodsdenken en het doemdenken van onze tijd. Zien we niet veel om ons heen... en misschien ook wel bij onszelf en in onze gemeente... wegwijnen en verwelken? Zien we niet veel in onze tijd verdorren en doodgaan? Liefde, toewijding, trouw, zelfverloochening, werklust, geloof, hoop, verwachting, vreugde... om zo maar wat op te noemen. Wanhoop en uitzichtloosheid zuigt zovelen langzaam maar zeker hoe langer hoe dieper naar beneden. Een giftige doodsgreur slaat ons bij tijd en wijle tegen.

Indien ge nu met Christus opgewekt zijt, wèg dan van alles wat met de dood te maken heeft. Een oudtestamentisch boek als „Leviticus” getuigt er al van. Als je die oude bepalingen in dit licht leest is het eigenlijk een *Paas-boek*. Wèg van de dood. Niet spelen met doodsgedachten. Wèg van abortus en euthanasie, wèg van verslaving aan drank en drug, wèg van zelfdoding en atoomoorlog, wèg van racisme en wèg van bodemverontreiniging en milieubederf. Van dat hele pakket van de dood zegt Paulus: blijf er ver vandaan, want ge zijt immers met Christus opgewekt. Zoekt liever de dingen, die bóven zijn!

Niet omdat op zich de dingen die „boven” zijn beter zijn dan de dingen die „beneden” zijn. En de hemel verkieselijker is dan de aarde. Asaf zegt ervan: zonder U o God zegt de hemel mij niets en zonder U heb ik ook niets op aarde, (Ps. 73 : 25). Maar het is omdat onze Heer daar bo-

ven *nu* leeft en regeert en onze Voorspraak is, dat we zullen zoeken wat boven is. Hij is daar tijdelijk, want Hij komt terug. Maar Hij is daar *nu* toch, ons Hoofd, aan wien we verbonden zijn, van wie wij zijn. Niet meer los van Hem te denken. En ons leven van hier en nu is opgenomen in zijn grote Planning van Verlossing! Christus is er mee aan de gang en Hij gaat daarbij zijn wondere weg... hoger dan onze wegen en plannen, hoger dan onze vrezes en zorgen... Hij bereidt ons het Feest van zijn verschijning en verlossing. Zullen we dan onze harten niet opwaarts verheffen... „sursum corda”? Dat stond vroeger wel op een mooie villa en dan dacht je: ze hebben makkelijk praten, ze zitten er warmpjes bij. Maar als het op een krot stond was 't natuurlijk ook niet goed: die arme tobbers worden zoet gehouden met een mooi plaatsje in de hemel! En zo was 't ook nooit goed! En 't is toch zo goed om op je levenshuis te schrijven „sursum corda”, de harten omhoog. Mits goed verstaan!

Want Christus blijft niet boven. En dán zoeken we niet langer de dingen die boven zijn, maar de dingen die beneden zijn, omdat Christus dan hier beneden zijn heil brengt en zijn heerlijkheid ten toon spreidt! Toen Hij 33 jaren hier beneden was, leerde Hij Nicodemus niet over „hemelse dingen” te theologiseren, maar te geloven wat Jezus over het aardse zegt (Joh. 3 : 12). Maar nu Hij niet meer beneden is maar boven zullen we zoeken waar Hij nú mee bezig is. Hij is de dood te boven gekomen. En als we met Hem opgewekt zijn, zal ons leven daar wat van laten zien: dood voor de zonde, dood voor de duivel, door voor de verschrikking of de verlokking van een antigoddelijke wereld, dood voor het doemdenken, ... want: levend voor God! En levend voor de toekomst van onze Heer en Heiland.

Jawel, maar klinkt dat alles nu niet wat te verheven? Komt daar nu in de praktijk wat van terecht? Waar is nu eigenlijk de werkelijkheid van dat leven met Christus, die boven is? Wordt het niet vaak aangevochten, ontluisterd, ondermijnd, bedreigd?

Paulus weet daar ook van mee te praten! Maar daarom is zo troostvol wat hij daarvan zegt: uw leven is met Christus verborgen in God. Daarom gaat het tóch door en knapt het nooit af. De realiteit ervan is in Christus. *Hij is ons leven*, zegt Paulus. En daarom geborgen en verborgen in God. Er is even weinig vlagvertoon bij als bij de levende Heer zelf daarboven.

Totdat... Hij, en wij met Hem, verschijnt in de wereldpubliciteit. En dan pas komt dat leven van Pasen, nu nog verborgen, maar daarom niet minder reëel, in Christus, — heerlijk aan het licht, met Christus! Dan worden de vlaggen uitgestoken en zullen de bazuinen schallen. En mogen we met allebei onze benen op de begane grond hier beneden huppelen van zielevreugd! Als we dát heil verkrijgen.

IN DIT NUMMER

149 Ds C. P. Plooy, Consequentie van Pasen	152 D. W. L. Milo, Correspondentie
150 Drs H. de Jong, Evangelisatie	152 K. Janssens, Over het Wilhelmus (3)
151 M. de Jonge, Beproefde trouw (6)	153 Ds J. Stuy, De diaken en de ouderling in de gemeente (2)

EVANGELISATIE (2)

De vorige maal had ik het over de indruk die ik wel eens krijg dat de christelijke gemeente van vandaag omgeven is door een dubbele rand: die van de afvalligen en verderop die van de heilbegerigen, en ik stel de vraag of de tijd niet gekomen is om een tunnel te graven onder die eerste rand door om zo bij de tweede te komen. Ik oriënteerde mij voor deze figuur op het Nieuwe Testament en wel met name op het boek Handelingen. Het is met deze oriëntatie op de Schrift dat ik me ook nu nog wat verder wil bezig houden. Ook wel mede met de bedoeling om te wijzen op het eigenaardige van de bijbel dat hij het verleden beschrijvend tegelijk met het heden bezig is.

Twee teksten

Ik noem dan twee teksten die samen iets gemeenschappelijks hebben en tegelijk onderling aanmerkelijk verschillen. De ene tekst is Hand. 2:40 „En met nog meer andere woorden getuigde hij en hij vermaande hen zeggende: Laat u behouden uit dit verkeerde geslacht”. De andere komt uit een brief van Paulus, Phil. 2:15: „... opdat gij onberispelijk en onbesmet moogt zijn, onbesproken kinderen Gods te midden van een ontaard en verkeerd geslacht, waaronder gij schijnt als lichtende sterren in de wereld”. De ene tekst gebruik ik als startpunt, waar ik van uit wil gaan; de andere als mikpunt, waar ik terecht wil komen. De lezer zal al wel begrepen hebben wat het gemeenschappelijke van beide plaatsen is, namelijk dat het in Handelingen gaat over het 'verkeerde geslacht' en dat Paulus het heeft over het 'ontaarde en verkeerde geslacht'. Beide uitdrukkingen gaan terug op een heel oud woord van Mozes in Deut. 32:5: „Verderfelijk hebben tegen Hem gehandeld, die zijn zonen niet zijn maar een schandvlek: een verkeerd en vals geslacht”. (En ook in een psalm (78:8) lezen we: „...en niet worden gelijk hun vaders, een weerbarstig en weerspannig geslacht, een geslacht onstandvastig van hart en welks geest niet trouw was jegens God”). Petrus paste — in de geest van Mozes — dit zware woord toe op het joodse kerkvolk van zijn dagen en Paulus op de wereld van zijn tijd. En dat leert ons al meteen dat in de ogen van de Here God kerk en wereld er even abominabel uit zien. Zodat er voor niemand reden is om na een teleurstellende ervaring met de kerk zich

in een roze verwachting tot de wereld te keren. Zo'n valse romantiek kan de drijfveer tot evangelisatie niet zijn.

A en B zeggen

Maar daarover nu verder niet. Wat is het verschil tussen beide teksten? In de eerste tekst zit een beweging: 'uit'; in de tweede gaat het over een toestand: 'te midden van'. In het eerste woord worden we ergens uit weggeroepen, het tweede woord zet ons ergens neer. En het vreemde (waardoor beide woorden elkaar lijken tegen te spreken) is dat het in elk van de twee woorden gaat over datzelfde 'verkeerde geslacht': de ene keer worden we eruit weggehaald, de tweede keer worden we erin neergezet. Of gaat het in beide gevallen toch niet over precies hetzelfde 'geslacht'? Inderdaad moeten we hier goed onderscheiden. De ene maal gaat het over een geslacht dat ondanks een zeer intensieve bearbeiding met het evangelie verkeerd is gebleven (of weer geworden), de andere keer over een geslacht op welks verkeerdheid de krachten van het evangelie nog niet zijn losgelaten. En ieder die de bijbel een beetje kent weet dat dit bij onze Hemelse Vader een geweldig groot verschil maakt. Uit het midden van de eerste kring van mensen neemt Hij de lamp van het Woord weg, om die neer te zetten bij de mensen van de tweede soort. Zo opgevat verdwijnt de schijnbare tegenstelling tussen de twee teksten om plaats te maken voor een sterke geestelijke verbondenheid. Wie a zegt, moet ook b zeggen, houdt het spreekwoord ons voor. Welnu, in de eerste tekst zegt God a en in de tweede b.

Geleidelijk proces

Toch nog iets meer over deze sterke geestelijke verbondenheid. De eerste tekst vinden we aan het slot van de bekende Pinksterpreek van Petrus. Men zou het niet zeggen, maar hij is er een soort van samenvatting van. Met dit woord geeft Petrus aan wat de teneur van de prediking van die hele dag en mogelijk van die eerste tijd in het algemeen was. In allerlei toonaard klonk het: 'laat u behouden uit dit verkeerde geslacht'. Zo

pastorale notities

ALS EEN TURK

Een van de weinige interessante praatprogramma's op de t.v. is de „Ver van mijn bed show” van de K.R.O. Die gaat over de problemen van meestal de derde wereld. De laatste keer was 6 mei j.l. Daarin werd aan buitenlanders die al wat langer in Nederland wonen ook gevraagd of ze last hadden van discriminatie. Een bekende vraag. Met de bekende antwoorden. Want zo verdraagzaam zijn wij Nederlanders niet. Trouwens geen enkel volk. Dat zit niet in de mens. Er was in die show van die datum een Turk die meende dat Van Dale discrimineert omdat in dat woordenboek de uitdrukking vermeld staat „aan de Turken overgeleverd”, als een omschrijving van slecht behandeld en bedrogen worden. Aanvallen op Van Dale worden mode. Ik heb geen behoefte het woordenboek te verdedigen, maar een woordenboek, althans van deze opzet moet de spreekwoorden wel vermelden. Ik kende de uitdrukking „aan de Turken overgeleverd”. Het is onjuist om te menen dat zulk een zegswijze blijk geeft van discriminatie. Het Frans kent de uitdrukking „sales boches” voor de Duitsers zoals het Nederlands spreekt over vuile moffen. Zulke zeds-

wijzen hebben hun oorsprong en verklaring. Na drie oorlogen door de Duitsers gevoerd tegen de Fransen en na de laatste wereldoorlog is het niet vreemd als het geknechte volk naar dit soort uitdrukkingen grijpt. Zo is er ook een tijd geweest dat Europa vreesde voor de Islam. En omdat de Turken Islamieten zijn voor een groot deel, werd alle afkeer voor de eindeloze oorlogen door de Islam gevoerd op de Turken overgebracht. Als je in de dagen van Karel V en later aan de Turken was overgeleverd dan was dat een zeer hard lot. Trouwens ook later zijn ze geen lievertjes geworden. Op de Balkan weten ze ervan mee te praten. En tussen 1894 en 1915 zijn bijna een miljoen Armeniërs door de Turken vermoord. Bovendien werden liefst honderdduizend Armeense vrouwen in de harems gesleept. Het Westen heeft dat gezien en er naar gekeken. Meer niet. Zoals het nu kijkt naar Afganistan en naar alle landen van het Oostblok. Dat de Turken in het verleden veel leed hebben veroorzaakt is aan geen twijfel onderhevig. Ze moeten daar maar niet klagen dat er zulk een zegswijze in onze taal bestaat. Overigens ben ik ervan overtuigd dat gelijksoortige zegswijzen over de Europeanen in andere talen leven. De „Franken” hebben zich tijdens de kruistochten nu ook bepaald niet als een voorbeeld van christelijke liefde getoond. Elk groot volk heeft een slechte naam gekregen. Omdat de mens slecht is. Dat te constateren is geen discriminatie.

H. Amelink, Aalten

hakte God zich door de prediking van het evangelie een rest uit het volkstotaal van Israël uit. Niet dat nu de eerste gemeente vanaf het eigenste moment van haar ontstaan al geheel los was van het joodse volk. Dat heeft langer tijd in beslag genomen. Lukas tekent ons in het begin van Handelingen dit gebeuren als een geleidelijk proces van toenemende verscherping. Aanvankelijk was er nog de geduldige nodiging tot het heil en overheerste, bij alle duidelijkheid en dus zonder verdoezeling, de verzoenende toon. Ik denk hierbij aan Hand. 3: „En nu, broeders, ik weet dat gij uit onkunde gehandeld hebt, gelijk ook uw oversten...” (vs. 17), en: „Komt dan tot berouw en bekering...” (vs. 19). Maar allengs wordt de toon scherper: „En wij zijn getuigen van deze dingen en ook de Heilige Geest — Die God (alleen maar) aan hen geeft die Hem gehoorzaam zijn” (5:32). Tenslotte is het Stefanus geweest die aan de confrontatie een einde heeft gemaakt met zijn bekende rede die hij beëindigde met het ontzettende: „Hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren, gij verzet u altijd tegen de Heilige

Geest; gelijk uw vaders zo ook gij!” (7:51). Dit woord, stevig onderbouwd als het was door het geheel van het voorafgaande bijbels-historische relaas, kostte Stefanus het leven. Zijn martelaarsdood was het startsein van een meer gewelddadig optreden tegen de jonge gemeente: „...Er ontstond te dien dage een zware vervolging tegen de gemeente van Jeruzalem; en allen werden verstrooid...” (8:1). Maar dit werd het begin van de prediking onder de niet-joden. „Zij dan die verstrooid werden, trokken het land door het evangelie verkondigende. En Filippus daalde af naar de stad van Samaria...” (8:4, 5). De losmaking van het ene verkeerde geslacht was een feit; het gesteld worden te midden van het andere verkeerde geslacht ving aan.

Zware tekst

De apostel Paulus heeft in één van zijn brieven, dat eerste verkeerde geslacht, over deze joden dus van Judea een zeer scherp woord geschreven: „...de Joden die zelfs de Here Jezus en de profeten gedood en

ons tot het uiterste vervolgd hebben, die Gode niet behagen en tegen alle mensen ingaan, daar zij ons verhinderen tot de heidenen te spreken tot hun behoud, waardoor zij te allen tijde de maat hunner zonden vol maken. De toorn is over hen gekomen tot het einde" (1 Thess. 2 : 15, 16). Veel christenen zijn vandaag erg verlegen met dit woord. Onlangs heeft iemand er in een proefschrift nog over geschreven (dr S. Schoon, Christelijke presentie in de joodse staat, Kok 1982). Hij vond dat deze tekst (met andere) eigenlijk niet in de bijbel thuishoorde en nu hij er toch in stond kon hij maar het best dood gezwezen worden. Maar dat vind ik niet. We zouden, dunkt me, al een stuk verder zijn als we inzaggen dat hier niet een ongenueanceerd oordeel over het jodendom in het algemeen wordt uitgesproken. M.i. gaat het hier heel gericht tegen de joden van Judea uit die tijd, over wie met de verwoesing van Jeruzalem inderdaad op een definitieve manier de toorn van God is gekomen. Er is dus geen reden om twintig eeuwen na dato deze tekst als een scherpe steen het jodendom van nu nog achterna te gooien. De situatie van de hedendaagse joden is meer open. Maar behalve dat deze tekst het over bepaalde joden heeft is van nog meer belang dat Paulus met deze woorden een kenschetsing geeft van het afvallige kerkvolk van die dagen. Daarom moet deze tekst helemaal niet dood gezwezen worden want we hebben hem nodig om de eigen situatie van de christelijke gemeente anno 1982 te verstaan. Paulus zegt dat deze joden van Judea 'ons', dat wil zeggen: de christenen, verhinderen tot de heidenen te spreken tot hun behoud. Het is wel waar dat de apostel dit later ook van joden buiten Palestina heeft meegemaakt, maar de definitieve wijze waarop hij hier spreekt maakt het toch onmogelijk bij deze passage aan hen te denken. Nee, hij heeft speciaal de joden van Judea op het oog die niet alleen met hun vervolgingen maar ook met hun theologie de christelijke gemeente lange tijd hebben geblokkeerd. Niet allen maakten zich als Stefanus op tijd daarvan vrij.

Pella

Wat was dat dan voor een theologie? Wel, iets soortgelijks als waardoor onze handen veelszins gebonden worden. Een theologie die aan de bijbel en aan het bijbelse geloof een politieke draai gaf waardoor de kaarten gezet werden op deze wereld en haar overleving. Bij de joden was dat de joodse wereld, maar door die bijkomstigheid moeten we heen zien. Het was een geheel wereldwijde theologie, onder woorden gebracht in Joh. 11 : 48: „Straks komen de Romeinen en ontnemen ons onze plaats en ons volk". En het is deze gesekulariseerde angst-theologie geweest, in gematigde en in geradikaliseerde vorm, die het jo-

dendom in het wilde avontuur van de joodse vrijheidsoorlog gedreven heeft. Veel joden-christenen zijn lange tijd door dit denken bekoord geweest totdat ze op het laatste nippertje het ten dode opgeschreven Jeruzalem hebben verlaten en naar het overjordaanse Pella zijn gevlucht.

Afscheid

Wij moeten vandaag ook naar Pella vluchten. Dat wil zeggen dat we ons radikaal onttrekken aan een gedachtenwereld die nog wel bijbelteksten gebruikt maar niet bijbels meer is. Om concreet te worden, dr O. Jager zegt in hetzelfde interview als waar ik het de vorige week over had: „Wanneer we niet zien dat de meerderheid van de mensen door een bevoorrechte minderheid wordt uitgebuit, en waar we de slachtoffers van ons maatschappelijk systeem niet zien, daar blijft de bijbel een gesloten boek". Laten nu de christenen die hun geloof willen voeden en afstemmen op de bijbel zelf, hierop rustig en in alle duidelijkheid zeggen: „Dit is mijn geloof niet; teveel mensen verkeren in gevaar van voor eeuwig verloren te gaan dan dat ik me de luxe van een jaren-lange discussie over dit verpolitieke geloof kan veroorloven". Als wij evangeliserende gemeente willen zijn dan zullen we grondiger dan tot dusver ons van dit denken moeten ontdoen. Ook zelfs in die zin dat we ons de handen niet langer laten binden door de bestrijding ervan. „Ziet, wij keren ons tot de heidenen. Want zo heeft ons de Here geboden: Ik heb u gesteld tot een licht der heidenen, opdat gij tot heil zoudt zijn tot aan het uiterste der aarde" (Hand. 13 : 46, 47). 'Licht der heidenen' — zo kom ik dan terecht bij de tweede tekst van het begin: „...opdat gij onberispelijk en onbesmet moogt zijn, onbesproken kinderen Gods te midden van een ontaard en verkeerd geslacht waaronder gij schijnt als lichtende sterren in de wereld...". Maar daarover de volgende keer.

ZIN IN WERKEN

GLJC-JEUGDDAG 20 MEI

Zin in werken is het thema van onze jaarlijkse jeugddag.

Op **Hemelveertsdag** — 20 mei — hopen we weer met iedereen die zich met 'jong' voelt aangesproken, bij elkaar te komen in 'De Flint', Coninckstraat 60, Amersfoort. Sprekers zullen zijn: de heer C. Huizinga uit Heerenveen en de heer J. P. M. Rietkerk uit Wezep.

De groep 'Joy and Harmony' uit Lelystad zal ons van de nodige muziek voorzien — je kan niet de hele tijd zitten luisteren. De dag begint om 10.30 uur precies. We hopen om plm. 16.00 uur met het programma klaar te zijn. Toegangsprijs: f7,50.

M. de Jonge / Voorburg

Beproefde trouw (6)

Je zou misschien beter kunnen zeggen: 75 jaar getuigen. Er van spreken, dat 't niet goed is met een kerk, waarin zoveel richtingen als om strijd hun eigen doelstellingen propageren. De Bond wilde niet zo'n „richting" zijn, ze wilde de kerk weer kerk (gemeente van onze Heer) doen worden. Plaatselijk kon dat in vele gevallen zelfs ook nog. Er waren Ned. Hervormde gemeenten, die een „bonds-karakter" vertoonden en op andere plaatsen - waar dit niet het geval was - stichtte men „evangelisaties" (zeg noodgemeenten) en daarin kwam het gereformeerde karakter van prediking en herderlijke zorg tot uitdrukking. Maar daarmee bleef het landelijk kerkgenootschap zichzelf en bleven de banden van de organisatie knellen.

Vanwaar toch, vragen we ons af, die sterke binding van de Gereformeerde Bond met een kerkgenootschap, dat zij blijft veroordelen? Je krijgt op die vraag onderscheiden antwoorden, maar geen daarvan overtuigt. „De vaderlandse kerk" of als men voorzichtig is „de oud-vaderlandse kerk" lijkt een motief te zijn (dat „oud" grijpt direct terug op Dordt 1618/9), maar welke betekenis heeft dat in het licht van de Schriften?

Drs. K. Exalto geeft op de vragen rondom de binding-aan-de-kerk een aantal antwoorden in zijn bijdrage „De visie op de kerk" en hij bouwt die op door enkele „voormannen" te citeren, die in de 75 jaar Bondsbestaan leidende posities ingenomen hebben. Hij vangt aan met te constateren „De kerkelijke kwestie, en daarmee nauw verbonden de visie op de kerk, is binnen de Gereformeerde Bond altijd een der meest aangelegen punten geweest. De mannen van de Bond zijn namelijk altijd van twee kanten aangesproken en ook wel aangevallen op hun kerkelijk standpunt. Natuurlijk allereerst vanuit de kerk waartoe zij behoren; maar verder ook vanuit de afgescheiden kerken. Vanuit hun eigen kerk werd hun steeds de vraag voorgelegd of zij wel voluit *hervormd* zijn, en vanuit de andere hoek vroeg men hun steeds of zij, met name in hun kerkopvatting, wel voluit *gereformeerd* zijn (...) het „gewoon hervormd" zijn en toch voluit „gereformeerd" te willen wezen, bracht geen geringe spanningen en moeilijkheden met zich mee". (96/7)

De eerste voorzitter van de Bond was prof. dr. H. Visscher. Van hem zegt de schrijver dat hij „tot op zijn oude dag heeft gekend de worsteling om de kerk, en om het echte

gereformeerde kerkzijn. En dan altijd in continuïteit met de kerk der vaders, waaraan hij met hart en ziel zich verbonden gevoelde". (102) Zijn gedachten zijn als volgt samengevat: „Een volkskerk is noch bijbels noch gereformeerd; reorganisatiepogingen die een volkskerk beogen, moeten dus worden afgewezen; de kerk der belijdenis is de gemeenschap der ware belovingen; deze kerk handhaaft haar belijdenis; deze kerk der belijdenis bevindt zich *in* de Hervormde Kerk, maar valt niet zonder meer met haar samen; een uitweg in de overigens uitzichtloze kerkelijke situatie biedt een *modus vivendi*, (...) een opsplitsen van de plaatselijke gemeenten en dus ook van heel de Hervormde kerk in modale gemeenten". (104) (modaal/modaliteit = een eigen type vertonend, in dit verband een andere naam voor „richting"). Met het eerste deel van dit citaat komt prof. Visscher dicht in de buurt van Afscheiding en Doleantie. Toch verwierpt hij die, want „De Afgescheidenen menen te hebben gehandeld in gehoorzaamheid aan de Belijdenis, maar het tegenovergestelde is het geval. Hun heengaan was een eigenmachtige daad, eigenwillige godsdienst, een weglopen van onder Gods oordelen, een verscheuren van het lichaam van Christus. Zich onttrekken aan het juk is wel het gemakkelijkste, maar daarmee is Gods kerk niet ontkomen aan de oordelen Gods. Dit is dan ook niet Gods weg". (113) Hier passen wel enkele vragen en dan wel als eerste of je wel kunt spreken van „gehoorzaamheid aan de belijdenis" in 1834? In de Acte van Afscheiding tref je vele geciteerde Schriftplaatsen aan, maar eerst daarna is er beroep op de belijdenis. En vervolgens, zijn onze broeders toen „heengegaan" of zijn ze „heengezonden"? Ze zijn uit ambten gezet, vervolgd, buitengeworpen.

Een geheel andere figuur, waar de aandacht op valt is dr. J. G. Woelderink, een man bij de ouderen onder ons bekend. Zijn boek „Het Doopsformulier" verscheen in 1938 en is in de jaren van de vrijmaking en daarna velen tot steun en troost geweest. Hij is de man, die in de kring van de Gereformeerde Bond het individualisme bestreed en krachtig opkwam tegen piëtistische en doperse stromingen. Het Verbond Gods was voor hem een realiteit en zijn prediking getuigde ervan. De HERE komt met Zijn Evangelie van genade en houdt dit

(vervolg op pagina 152)

D. W. L. Milo / Dalmally

CORRESPONDENTIE

Misschien gaat het u — beste lezer, lieve lezeres — wel net als mij. Als ik iets lees moet ik altijd opletten, dat ik andermans woord niet door mijn zeef haal. Dat ik eerlijk open sta voor wat hij zegt — zonder hem te laten zeggen wat ik gedacht had dat hij zou zeggen als hij mij was geweest.

Wel, u kent dat verschijnsel? Dan kunnen we praten.

Soms krijg ik op mijn babbel in deze kolom reacties, die ik nauwelijks kan thuis brengen. Dan heeft iemand woorden van mij gelezen, die ik zelfs niet gedacht heb; of meent mij standpunten te mogen aanwrijven, die mij van mijn stuk zouden brengen. Een enkele maal overkwam mij, dat — toen ik aantoonde enige gewraakte volzinnen gezegd noch gedacht te hebben — mij ijskoud geantwoord werd: uw woordkeus is wel zo voorzichtig, dat u niet te vangen bent.

Niet te vangen? Onder een hoedje! De kwestie is maar: in welke sfeer en met welke bedoeling correspondeert men. In een vertrouwende sfeer zult ook u wel bereid zijn, elke verkeerde zin in te slikken, voor hij uitgebracht is. Maar in een slangenkuil vol politiek of idealistisch geweld zou iemand drie maal nadenken, voor hij een woord liet vallen. En dan niets terugnemen.

—o—

Nu valt dat in de regel wel mee. Verreweg de meeste brieven zijn beziend van begrip, ook als zij het niet met de geachte schrijver eens zijn. Er zijn van die lezers, die nu en dan opbellen en op geen vijf minuten internationale babbel beknibbelen. Er zijn ook lezers, die op bepaalde feestdagen een bloemenkaart sturen met een leuke bemoediging. Er zijn

zelfs lezers die mijn blik vestigen op neventerreinen, die ik onbewerkt liet liggen. Dát zijn onze beste medewerkers. Ze zetten me aan het werk, wat ik eigenlijk mijn lezers had willen doen.

Ja, die contacten worden dezerzijds hogelijk op prijs gesteld. Zelfs bijval is welkom — correspondentie nog meer. Met veel van onze relaties en vrienden is geen correspondentie of ontmoeting meer mogelijk. We zijn al blij, enkele redactievergaderingen per jaar te kunnen bijwonen, maar de jaarvergadering van onze persvereniging kunnen we al weer niet meemaken. Niet dat ik hen vergeten ben (het geheugen is vrij goed, dank u) maar het kan eenvoudig niet. Vaak denk ik aan bepaalde vrienden en schrijf als het ware voor iemand persoonlijk. Maar werken, studeren, schrijven, jagen, vissen, tuinieren en kerkwerk, alles vraagt zijn bestemde tijd en ook hier hebben de dagen maar 24 uur.

—o—

In februari wijdde ik drie artikelen aan „Het verstoorde leven” van Etty Hillesum. Ik kreeg er enkele brieven op, die ik u gedeeltelijk doorgeef. De eerste is van een vriend, die me zelf op dat boek attent maakte:

wil ik je alvast mijn hartelijke instemming betuigen met de eerste twee artikelen. Het derde zal ongetwijfeld navenant zijn. De titels zijn voortreffelijk en dus ook de wijze, waarop je het boek benadert. Me dunkt, dit moest onder ons veel meer gevonden worden. Er zullen er stellig ook wel over vallen. Het zij zo.

Na deze welwillende bijval een welwillend-critische reactie van een lezeres:

Het eerste artikel heb ik ademloos uitgelezen, de twee laatste boeiden me veel minder. Het boek zelf boeide me tot de laatste bladzijde — irriteerde me ook, vanwege al deze openheid, die zij nooit zo bedoeld heeft naar buiten te laten komen, geloof ik. We voyeren allemaal een beetje. Worden er toch ook wel beter van, dat ook. Deze vrouw zelf irriteert zeer zeker niet — haar leven heeft volheid bereikt ondanks de beperkingen, waarmee zij in dit leven gezet was.

Maar wat doet de gemiddelde lezer met uw serie? U verheerlijkt naar mijn idee de mate van ontwikkeling van deze vrouw, maar moeten we allemaal dát bereiken, dát zijn? Dan zeg ik „nee”. Dat kan niet en dat hoeft niet.

Vervolg van pagina 151

BEPROEFDE TROUW

ons voor. Enkel geloof en vertrouwen op Hem, een aanvaarden van zijn beloften, is ons geboden. Daarbij mogen we alles verwachten van onze Middelaar, die alle gerechtigheid volbracht heeft. Hij streed daarmee méér voor de rechte Evangelieboodschap dan dat hij zich met het kerkgenootschap en de nodige reorganisatie en reformatie bezighield. En voorzover hij dit laatste wél deed, kwam hij buiten de Bond te staan, omdat hij aan het eind van zijn leven (hij overleed in 1956) meende mee te moeten gaan met de nieuwe koers in de Ned. Hervormde Kerk.

Drs. Exalto concludeert tenslotte „Er zit in de Gereformeerde Bond een zekere ontroerende trouw aan de kerk der vaders. Maar tegelijk ook, bij alle struikelingen, trouw aan de Belijdenis. Die twee met elkaar combineren is niet gemakkelijk. De kerk maakt het haar kinderen niet gemakkelijk. Het is een gedurig leven in conflicten. Maar niet zonder zegen. Op de kerkelijke houding van de Gereformeerde Bond zal wel altijd kritiek te leve-

ren zijn. De positie van de Bond is kwetsbaar. Maar het is een positie die principieel verantwoord is. De mannen van de Gereformeerde Bond hebben getracht in hun bezinning die principiële positie te verwoorden. Daarin legden zij soms verschillende accenten. Maar in de trouw aan Schrift en Belijdenis en aan de erve der vaders waren zij één. Het blijft de Gereformeerde Bond, zolang hij bestaat, gaan om de hele kerk, maar dan wel haar genézing. En tot die hele kerk behoren ook de eigen gemeenten. De Gereformeerde Bond vervult in de Hervormde Kerk geen heersende maar een dienende taak”. (153/)

Voor ons blijft echter ook na lezing van deze bijdrage de vraag bestaan: waarom al die last van een (verdorven) kerkgenootschap meegesleept?, waarom de verantwoording gedragen van on-schriftuurlijke Woordverkondiging in een kerkelijke gemeenschap, die blijk geeft zich niet te willen bekéren tot de Waarheid in Christus?, waarom niet als christgelovigen anderen gezocht en getracht sámen verder te gaan, zoals artikel 28 van de Ned. Geloofsbelijdenis (ja, die veelgeroemde belijdenis in de kringen van de Bonders!) aangeeft?

We hebben het antwoord daarop in het boek „Beproefde trouw” niet gevonden.

K. Janssens / Kampen

Over het „Wilhelmus” (3)

De vorige keer hebben we o.a. geconstateerd, dat strofe 8 het hart van ons volkslied is. Daarom zal ik beginnen met dat vers te interpreteren voordat we ertoe overgaan het Wilhelmus achter elkaar te lezen.

Strofe 8 Zoals David voor Saul, die tiran, heeft moeten vluchten, zo is het mij, en met mij menig ander edelman vergaan. Maar God heeft David verheven en hem uit alle nood verlost en hem het zeer grote koninkrijk Israël gegeven. De vergelijking wordt niet verder uitgewerkt, maar is voor de toenmalige hoorders natuurlijk volkomen doorzichtig geweest: En zoals David een koninkrijk gegeven is, zo zal ook aan mij, Willem van Nassau, een rijk gegeven worden.

Strofe 1 Ik ben Willem van Nassau, en dus een Duitser, maar mijn vaderland (dat de Nederlanden geworden zijn) zal ik tot de dood trouw blijven. Dat heeft de Prins bewezen, toen hij enige jaren later inderdaad door een moordaanslag gedood werd. Hij noemt zich verder met zijn andere bekende titel: Prins van Oranje, en hij voelt zich absoluut onbevreesd. Hij verdedigt zich in de slotregels tegen degenen, die hem van verraad aan de koning beschuldigden: Ik ben geen verrader, ik heb juist de koning van Spanje, Heer der Nederlanden, altijd geëerd. Vergelijk hiermee de verhouding die David onderhield met koning Saul. (Vroeger stonden de klanken bloed en dood dicht bij elkaar dan nu, zodat ze best als rijmwoorden konden dienen.)

(vervolg op pagina 154)

Was het Paulus niet, die zei dat er leraren, zieners enz. nodig zijn? Onze lieve Heer heeft mensen van allerlei soort, kunde, niveau en ervaring nodig. Uw artikelen laten, kunnen mensen laten zitten met insufficiëntie-gevoelens. Wijs een volgende keer eens op die velerlei soorten van bestaan, die er kunnen zijn. Etty was onpractisch, labiel, niet geschikt om een gezin te hebben en kinderen op te voeden. Niet geschikt om in 't openbaar haar zegje te doen en zo voort. Uw lezers, lezeressen — wat zeggen die er van? Herkennen ze zich in deze vrouw? Moeten ze ook zo? Kortom: ik las liever het boek dan uw artikelen. Een volgende keer beter.

—o—

De eerste schrijver kwam weken later op zijn brief terug:

ik ben je nog een eindwaardering schuldig van je bespreking van E.H. Nu, die vind ik voortreffelijk, vanuit een liefdevol begrip geschreven. Bij zo'n boek kan je alleen maar eerbiedig zwijgen en danken. En er uit leren.

Het is een boek, dat je onmiddellijk uit honderden (zo niet uit duizenden) aanspreekt tot in je ziel. Dank nogmaals voor je bespreking. Het boek heeft nu een 6e druk — maar het heeft geen diepe indruk gemaakt, geloof ik, op een bredere laag van ons volk. Daar is het te fijn voor en te vierkant (ingaande) tegen de geest van de tijd, die van niets meer vervreemd is dan van het gebed en de verborgen omgang met God.

Zo'n paar brieven doen meer dan goed. Ze wijzen soms op tekortkomingen, die aanvulling of correctie behoeven. Ze spreken soms een amen uit op een privé-geloofsbelijdenis. In elk geval geven ze een echo op je stemgeluid en dat is een teken van leven.

—o—

Een van onze beste lezers schreef me, dat hij met waardering voor mijn „De meest bekende farao” ervan overtuigd bleef: dat de uittocht van Israël niet in de 13e eeuw maar in de 15e moet worden gedacht. Hij beriep zich op niemand minder dan wijlen prof. B. Holwerda, die van de Amerikaanse prof. Garstang de onweerlegbare bewijzen had aanvaard, dat Jericho rond 1400 v.C. een dramatische verwoesting heeft ondergaan. Dat zou de exodus op het midden van de 15e eeuw brengen.

Ik ben er niet bij geweest en heb niemand nagesproken. Wat ik schreef was mijn eigen constructie, op grond van de laatste oudheidkundige gegevens. Onder die laatste noemde ik vier moderne boeken; ik zou er Keller's „De Bijbel heeft toch gelijk” nog aan kunnen toevoegen (p. 152). Deze boeken kunnen het natuurlijk alle mis hebben, al moeten deze geleerden even goede gronden voor hun datering hebben — als de Schriftgelovigen, die geneigd zijn de O.T. geschiedenissen vroeger te dateren. En met veel eerbied en waardering voor wijlen prof. B. Holwerda (naar wie ik veel en vaak heb geluisterd) — de gegevens van prof. Garstang zijn inmiddels 30 jaar oud! Juist in de laatste decennia is in het nabije Oosten ontzaglijk veel ontdekt en gevonden.

De opgravingen in Israël zijn vooral na 1960 van de grootste betekenis geweest. We hebben de 49 verwoestingslagen van Jericho persoonlijk bezichtigd; door een knappe gids werd gezegd dat juist van de val ten tijde van Jozua niets, maar dan ook niets, terug te vinden was. De opgravingen in Egypte staan niet stil. Juist de laatste jaren stromen nieuwe gegevens binnen: niet alleen het graf van Farao's dochter is blootgelegd — ook de baard van de Sphinx van Gizeh bijvoorbeeld is gevonden. (Waar? In de kelders van het museum te London — hij werd ons onlangs voor de BBC getoond.)

Daarom zonden we, met behoud van respect voor degenen die de Bijbelse oudheid vroeger dateren dan de moderne wetenschapsmensen, onze ogen wel willen open houden voor wat langzamerhand een communis opinio is geworden voor veel deskundigen. Misschien hebben deze gelijk; misschien heeft onze beste lezer wel gelijk. Daarom geven wij zijn stem door.

Een laatste opmerking gold ons verzoek om correctie, indien de Bijbel wel de dood van Farao in de Schelfzee vermeldt. Die correctie kwam: in psalm 136 : 15 wordt gezongen dat de Heere Farao met zijn leger in de Schelfzee stortte; en in psalm 106 : 11 dat de wateren Israëls tegenstanders bedekten, dat geen van hen over bleef.

Letterlijk genomen heeft het gebed bij ons doopsformulier dus gelijk, wanneer het zegt dat Farao met al zijn volk in de Rode Zee verdrongen is. Maar een psalm is een psalm — geen geschiedschrijving; dat hoeven we toch niet meer aan te tonen? „Al Farao's volk” en „al Israëls tegenstanders” waren veel en veel meer dan die maximaal 1800 man, die bij de Rode Zee omkwamen. En bij ons weten kent Egypte's geschiedschrijving geen enkele farao, die bij het najagen van een slavenvolk de dood heeft gevonden. Niet in de 13e eeuw, niet in de vijftiende.

J. Stuy / Kampen

De diaken en de ouderling in de gemeente (2)

Delen in de vreugde van Gods werk

We vervolgen de lezing van het formulier:

„De Here roept ook nu tot het betonen van gastvrijheid, offervaardigheid en barmhartigheid, opdat de zwakken en hulpbehoevenden *volop* delen in de vreugde van Gods volk.

In de gemeente van Christus mag niemand ongetroost leven onder de druk van ziekte, eenzaamheid of armoede.”

(Rom. 12 : 13; Hebr. 13 : 2, 16; 1 Ptr. 4 : 9)

Concrete aanwijzing van en aansporing tot (wat wij noemen) diakonale hulp. Materiële hulp. Maar er is méér. Daarop wijst vooral Hebr. 13, n.l. het *delen in de vreugde van Gods volk*. In de gemeente mag niemand ongetroost leven onder de druk van ziekte, eenzaamheid of armoede.

Ieder verstaat dat het hier niet in de eerste plaats gaat om materiële hulp, maar om het delen in de *vreugde van Gods volk*!

Wij moeten het elkaar mogelijk maken om blij de Here te kunnen dienen. Door een tegenstelling tussen rijk en arm mogen de armen niet gehinderd worden met blijdschap het heilig avondmaal te vieren.

Daar waar in het formulier gesproken wordt over de vreugde van Gods volk, wordt ook verwezen naar het O.T., naar Deuteronomium.

Deut. 14 : 28, 29; over de tienden,

Deut. 16 : 11, 14; over de grote feesten en hun vreugde;

Deut. 24 : 19-21; waarin Israël tot barmhartigheid wordt aangespoord.

Wij gaan daar nu niet verder op in. Alleen dit, het leven van en de opdrachten voor de n.t.ische gemeente zijn niet anders dan die voor de o.t.ische.

Er is geen tegenstelling.

Het is goed daarop de nadruk te leggen, want het kan ons er voor bewaren dat we de barmhartigheid van het O.T. té materieel en de barmhartigheid van het N.T. té im-materieel zouden zien.

Allen moeten *volop*, niet karig of krenterig, delen in de vreugde van Gods volk.

Het is zowel voor ouderlingen als diakenen wanneer ze op huisbezoek gaan een zinvolle vraag aan randkerkelijken: „Wat verhindert u om met vreugde in 't huis des Heren te gaan?”

Wie weet wat we ermee op het spoor komen.

Taak van diakenen

Vervolgens lezen we:

„Ter wille van dit dienstbetoon heeft Chris-

tus diakenen aan zijn gemeente geschonken. Wij lezen hoe de apostelen speciale ambtsdragers lieten verkiezen, toen zij zelf door hun vele arbeid niet in staat waren deze dienst naar behoren te vervullen.

Het is daarom de taak van de diakenen te zorgen voor de goede voortgang van dit dienstbetoon in de gemeente.”

(Phil. 1 : 1; 1 Tim. 3 : 8-13; Hand. 6 : 7)

Ook al wordt in Hand. 6 niet over *diakenen* gesproken, toch is duidelijk dat het gaat over dienstbetoon dat later (in de brieven) aan diakenen wordt opgedragen. Wij mogen uit het ontbreken van het woord 'diakenen' niet concluderen tot een andersoortig ambt. De zaak is m.i. duidelijk. De liefde van Christus moet zichbaar worden; ook de grieks-sprekende weduwen moeten *volop* delen in de vreugde van Gods volk!

Dáár gaat het om.

Phil. 1 : 1 is de enige plaats in het N.T. waar de opzieners en de diakenen in één adem genoemd worden.

1 Tim. 3: Uit de afzonderlijke opsomming van de eisen voor ouderling en diaken mogen we niet concluderen tot een diepgaande scheiding tussen beide ambten.

Ik lees het formulier verder:

„Zij zullen zich door huisbezoek van de moeiten op de hoogte stellen en de leden van de gemeente tot hulpbetoon opwekken, de gaven inzamelen, beheren en in Christus' naam uitdelen.

De diakenen behoren de gemeenteleden die Christus' liefdegaven ontvangen, met Gods Woord te bemoedigen en te vertroosten.

Zij zullen zich met woord en daad beijveren, dat de gemeenschap die de heilige Geest in de gemeente werkt en aan het heilig avondmaal doet genieten, zichtbaar wordt. Zó zullen wij toenemen in liefde tot elkaar en tot alle mensen." (Gal. 6 : 10; 1 Thess. 3 : 12; 2 Petrus 1 : 7)

Ook in dit laatste deel van het formulier en in de daarbij gegeven schriftplaatsen ligt weer alle nadruk op het zichtbaar maken van de liefde van Christus, het delen in de vreugde van Gods volk, de geestelijke opbouw van het lichaam van Christus.

We hebben hier in kort bestek een zeer schriftuurlijke beschrijving van de dienst der barmhartigheid. Maar als u vraagt: „Is dit geheel en uitsluitend voorbehouden aan diakenen?“, „Heeft dit niets te maken met wat de taak is van ouderlingen?“, dan is de vraag stellen haar ook beantwoorden.

De dienst der barmhartigheid is zodanig Geestelijk dat het van wat ouderlingen en predikanten in dezelfde gezinnen doen, niet mag worden losgemaakt.

Zeven vragen

Wanneer wij nu, gewapend met deze bijbelse fundering van het diakenambt, een antwoord moeten geven op de zeven vragen die ons zijn voorgelegd, dan is dat niet meer zo moeilijk.

1. Hoe serieus nemen wij, moeten wij het diakenambt nemen? Zij maken met handen en gaven zichtbaar wat de Geest in de gemeente werkt.
2. Komt eerst de ouderling en dan pas de diaken? Ja. Ook al weten wij niet van de instelling van het ambt van 'oudste' (ze zijn er

gewoon op een gegeven moment!); als het ligt in het verlengde van het apostolaat, dan gaat het aan het diakenambt vooraf.

3. Wordt de diaken ondergewaardeerd? Ja. Zolang het diaken-zijn wordt gezien als inleiding op het ouderling-zijn, geven we blijk van onderwaardering zowel van het ambt als van de taak van de diaken.
4. Waarin zijn de ambten te onderscheiden? In wat ouderlingen en diakenen moeten doen. Zo specifiek voor een diaken is het zorgen voor de armen, zo specifiek is het voor de ouderling om over het huis Gods te regeren. Tegen deze achtergrond is het te verstaan dat men oudtijds de diakenen *niet* tot de kerkeraad rekende.
5. Hoe werken ze samen? Vaak slecht. Daarin kan op verschillende manieren verbetering gebracht worden.
6. Wat doet de kerkeraad met z'n diakenen? Hen behulpzaam zijn voor en bij de schriftuurlijke uitoefening van hun taak. De diakenen moeten zich die hulp laten welgevalen.
7. Wat mag de gemeente verwachten? Dat kerkeraad en diakenen haar voorgaan in christelijk dienstbetoon, in de breedste zin van het woord.

„De diaken, met betrekking tot de ouderling en de gemeente“. Onmisbaar voor het goed functioneren van de gemeente des Heren. Niet vanwege de hoogheid van hun ambt, maar vanwege de schoonheid van hun taak.

Zij hebben „samen met de dienaren des Woords en de ouderlingen zorg te dragen voor de gemeente“, staat in het chr. geref. formulier. Het onderscheid tussen ouderling en diaken betreft hun taak. Zij dienen dezelfde Heer, in dezelfde gemeente, in dezelfde tijd en dezelfde om-

H. H. Kunstenaars opgelet!

Bestuur en redactie van Opbouw hebben het voornemen om t.z.t. aan de grafische vormgeving enige veranderingen aan te (laten) brengen. Het is met name de bedoeling dat „DE KOP“ van dit blad qua lettertype en symbolen gemoderniseerd wordt.

U wordt uitgenodigd mee te dingen naar de eer, de toekomstig ontwerper van „ons gezicht“ te zijn. Voorwaarde is dat op een of andere manier de „vissymboliek“ gehandhaafd blijft.

Inzending van uw ontwerp is mogelijk tot en met uiterlijk 7 juni 1982, naar het adres van: de redactie.

standigheden, met hetzelfde doel, n.l. om de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon, tot opbouw van het lichaam van Christus.

Als wij voor de verwezenlijking van dat doel elkaar vandaag een handreiking kunnen doen, dan hebben wij een goede conferentie.

ZIN IN WERKEN

GLJC-JEUGDDAG 20 MEI

Zin in werken is het thema van onze jaarlijkse jeugddag.

Op Hemelvaartsdag — 20 mei — hopen we weer met iedereen die zich met 'jong' voelt aangesproken, bij elkaar te komen in 'De Flint', Coninckstraat 60, Amersfoort. Sprekers zullen zijn: de heer C. Huizinga uit Heerenveen en de heer J. P. M. Rietkerk uit Wezep.

De groep 'Joy and Harmony' uit Lelystad zal ons van de nodige muziek voorzien — je kan niet de hele tijd zitten luisteren. De dag begint om 10.30 uur precies. We hopen om plm. 16.00 uur met het programma klaar te zijn. Toegangsprijs: f7,50.

Vervolg van pagina 154

OVER HET WILHELMUS

Strofe 2 Ik heb altijd het leven in de vreze Gods in acht genomen. Daarom ben ik verdreven en van mijn land en mensen beroofd (om land en luid gebracht = van land en lieden beroofd; net als nu nog: iemand om het leven bren-

gen = iemand van het leven beroven) Dus omdat ik deed wat God vroeg, daarom ben ik verjaagd. Maar dan zal ik er ook op vertrouwen, dat diezelfde God mij als zijn werktuig gebruiken wil en mij in mijn regeerambt zal doen terugkeren.

Strofe 3 Wees geduldig, mijn onderdanen die van aard oprechte mensen zijt, want God zal u niet verlaten, al bent u ook op dit ogenblik terneergeslagen. De Prins roept hen verder op voor hem te bidden, zodat hij hen helpen kan. Dit laatste refereert duidelijk aan 1 Timotheus 2, waar de oproep staat om te bidden voor allen die in hoogheid gezeten zijn.

Strofe 4 Dat helpen de Prins niet vreemd is, brengt hij hen in herinnering. Ik heb mijn leven en mijn goederen niet voor u gespaard, en mijn broers, met al hun voorname titels, hebben u datzelfde laten zien. Mijn ene broer, Graaf Adolf, is zelfs gesneuveld, bij Heiligerlee in Groningen (dat toentertijd een deel van Friesland was); hij wacht in het eeuwige leven tot de jongste dag komt!

Strofe 5 Ook de Prins zelf heeft toen het meest zijn edel bloed gewaagd. Dat deed hij niet alleen als iemand van hoge geboorte, stammend uit een keizerlijk ge-

slacht, een van de Duitse rijksvorsten, als iemand die dat aan zijn hoge stand verplicht was te doen, maar hij deed dat ook, omdat hij een Christen was, die verplicht was in Gods naam voor zijn onderdanen op te komen.

Strofe 6 In dit vers is plotseling het Wilhelmus niet meer een toespraak van de Prins tot andere mensen, maar het is een innige aanroeping tot God. Het is een erkentenis dat de Prins de strijd niet aankan in eigen kracht, maar dat God zijn schild is, en daarom: „verlaet mij nemmermeer“. Laat mij toch vroom (dat is tevens: dapper) blijven, elk uur in uw dienst, zodat ik de tirannie, die mijn hart door en door verwondt, verdrijven kan.

Strofe 7 Het gebed wordt vervolgd: Wil toch, o God, mij, Uw trouwe dienaar, bewaren tegen hen die mij benauwen en vervolgen, anders kan ik immers het mij opgedragen werk niet volbrengen. Laat ze mij niet met hun kwade bedoelingen overvallen en hun handen niet in mijn onschuldig bloed wassen.

Strofe 9 Maar na het zure van al de beproevingen die wij hier en nu ondergaan, zal ik van God mijn Heer het zoete van de

overwinning en de terugkeer ontvangen. Daar verlang ik naar: Dat is dat ick mach sterven Met eeren in dat Velt, Een eeuwig Rijk verwerven Als een ghetrouwe Helt.

Hoe hebben we het nu? Wil de Prins maar het liefste sterven en in de hemel zijn? Nee nee, dat staat er niet; hij betuigt juist opnieuw, dat hij bereid is ten strijde te trekken, en als hij dan zou sterven als een getrouwe held, dan zou hij toch met ere gesneuveld zijn en de hemelse heerlijkheid zou zijn deel zijn. Hij wil niet stil blijven afwachten en tenslotte in alle rust zonder deel te hebben gehad aan de vrijheidstrijd, sterven, maar integendeel, hij wil heldhaftig meedoen in de strijd.

Strofe 10 De Prins betuigt in dit couplet zijn grote medeleven met de burgers in het vaderland. In mijn tegenspoed is er niets waarmee ik meer erbarming heb dan met het feit, dat ik de goede landen van de Koning, dat zijn de Nederlanden, zo zeer zie verarmen. Wat heeft de onderdrukking door Alva in deze paar jaren sinds 1568 niet teweeggebracht: u bent verdreven en gevlucht, het land bleef onverzorgd achter. Als ik eraan denk hoe de Spanjaarden u, o edel en zoet Nederland, krenken, dan bloedt mijn edel hart.

Strofe 11 Weer een herinnering: Ik heb temidden van mijn legermacht, te paard gezeten, de slag met die laatdunkende tiran Alva verwacht. Maar die had zich, bevreesd voor mijn krijgsmacht, bij Maastricht ingegraven, terwijl men mijn ruiters zeer moedig door het veld zag draven.

Strofe 12 Prins Willem spreekt hier zijn geloof in Gods leiding uit. Als het de wil des Heren toen geweest was, dan had ik graag deze storm, deze beroering van u willen afweren. Maar de Heer van hierboven heeft dat niet gewild; Hij regeert alle dingen en daarom moeten we Hem ondanks alles blijven loven, al begrijpen we zijn leiding niet.

Strofe 13 In alle tegenspoeden ben ik echter standvastig gebleven; mijn vorstelijk hart dreef mij daartoe. Zoals u (zie strofe 3) heb ook ik uit het diepst van mijn hart gebeden, dat God mijn zaak in orde brengt en mijn onschuld aan het licht brengt. (In het Liedboek staat als laatste woord „oorkond”. Dat lijkt onjuist te zijn; misschien kreeg het de voorkeur vanwege het rijm. In het oorspronkelijk staat er „bekant”).

Strofe 14 Op grond van het eer-te woord van dit vers meende men wel het lied in 1568 te moeten plaatsen: Oorlof (een afscheidsgroet) na de nederlagen in dat jaar, als de Prins weer uitwijkt naar het buitenland. Maar dat klopt niet met andere delen van het lied;

b.v. str. 12 „op dien tijd”, str. 10 de verarmde landen, en ook niet met de hele strekking van het Wilhelmus. In de rederijkerspoëzie van die tijd kwam er vaak een afscheidstrofe voor, nl. het afscheid tussen dichter en lezer of toehoorder. Een andere opmerking bij dit couplet nodig is, dat het Wilhelmus in eerste instantie geschreven is voor de ballingen in Duitsland als propaganda voor de Prins. Vandaar dat we het als volgt moeten lezen: Mijn arme verstrooide schapen, die in grote nood zijt, uw herder zal niet slapen, d.w.z. Ik, uw Prins Willem, ben al druk bezig met de bevrijdingsplannen. Vertrouw op God en neem zijn woord aan, leef als dappere Christenen, dan zal het hier (= in Duitsland) spoedig afgelopen zijn en dan gaan we terug naar het vaderland. (Iemand heeft er op gewezen, dat we deze zin daarnaast zouden kunnen opvatten in de betekenis van Marnix' lijfspreuk „Repos Ailleurs” = de rust is elders.)

Strofe 15 Zoals ik al eerder schreef, in deze strofe herhaalt de Prins datgene waarmee hij het lied opende. Ik heb nooit de koning veracht, dat kan ik voor God belijden. Maar (dan = maar) ik belijd tevens dat ik God, die de hoogste Majesteit is, hoger nog dan de koning, naar recht heb moeten gehoorzamen. Zo is dit laatste couplet een belijdenis geworden van gehoorzaamheid aan God, meer dan aan mensen. In een slotartikeltje wil ik nog ingaan op een paar andere zaken rond het Wilhelmus, zoals het Christelijk karakter en de taal.

jarig bestaan van de Jeruzalemcantorij. Op het programma staan twee contates voor vierstemmig koor en strijkorkest: 'Alles was ihr tut' van D. Buxtehude en 'psalm 117' van G. Ph. Telemann; daarnaast zal de cantorij enkele motetten ten gehore brengen die in de loop der jaren ook tijdens kerkdiensten hebben geklonken. Het programma vermeldt verder werken voor orgel, trompet, hobo en blokfluit, waaronder het concert in Bes voor orgel en orkest van G. F. Händel. De avond begint om 20.00 uur, de toegang is gratis en in de pauze is er koffie.

nieuws uit breder kring

Amsterdam — „Hulp, heil, hoop”, is het thema van de Wereldwijde Zendingsdag die op Hemelvaartsdag wordt gehouden in de Jaap Edenhal te Amsterdam. Het is de jaarlijkse manifestatie van de zgn. „geloofszendingen”, verenigd in de Evangelische Zendingen Alliantie (EZA). Behalve een drietal samenkomsten (10.15, 13.30 en 15.45 uur) is er een zgn. „zendingsbeurs”, waar tientallen organisaties op het gebied van zending en evangelisatie met stands zijn vertegenwoordigd. Ook kan men daar spreken met zendelingen die met verlof in Nederland zijn. Muzikale medewerking wordt verleend door het koor „Kom en Zie” en de vocaliste Didi Companjen. Voor kinderen zijn er afzonderlijke bijeenkomsten en er is ook een crèche. Bij de EZA zijn meer dan 40 zendingsgenootschappen aangesloten. Zij hebben met elkaar ruim 650 zendelingen aan het werk, in alle delen van de wereld.

Driebergen-Hoogeveen — Sinds de startdag van het Evangelisatorisch Jaar 1982

(E '82) op 23 jan. j.l. in de Rotterdamse Doelen, is de Evang. Alliantie druk bezig met nieuwe activiteiten. Als vervolg op die algemene startdag organiseert de E.A. op zaterdag 15 mei a.s. een regionale informatiedag over E '82 voor het noorden in Hoogeveen, Oosterkerk, hoek Buitertlaan-Leeuweriklaan. Aanvang 10.00 uur, toegang gratis.

Het keuzeprogramma voor de middag vermeldt onderwerp als: de missionaire gemeente, christelijke levensstijl, lektuurevangelisatie, jongeren- en kinderevangelisatie, muziek en voortzetting contacten en nazorg. De bezoekers zullen die middag uit twee keuzeprogramma's kunnen kiezen.

Verdere inlichtingen kunt u verkrijgen bij het secr. van de Evang. Alliantie, Hoofdstraat 55, 3971 KB Driebergen, telefoon 03438-13693.

Het GLJC en Verkenning

Verkenning verschijnt maandelijks, behalve in juli en augustus, vol met bijbelstudies, informatie over christenen en christelijke organisaties in binnen- en buitenland, muziek, aktualiteiten, verenigingsnieuws, gedichten, verhalen, informatie over (nieuwe) boeken, mededelingen over en verslagen van GLJC-activiteiten, enz.

Voor niet meer dan f 17,50 per jaar ben je abonnee. Geef je op, of vraag een proefnummer aan:

Jenneke de Jonge-Koolstra
Seringestraat 16,
2404 ER Alphen aan den Rijn,
Tel.: 01720-93474

Informatie over Verkenning:
Guido Snee, redactie-secr.
Tel.: 075-15791

ZIN IN WERKEN

GLJC-JEUGDDAG 20 MEI

Zin in werken is het thema van onze jaarlijkse jeugddag.

Op **Hemelvaartsdag** — 20 mei — hopen we weer met iedereen die zich met 'jong' voelt aangesproken, bij elkaar te komen in 'De Flint', Coninckstraat 60, Amersfoort. Sprekers zullen zijn: de heer C. Huizinga uit Heerenveen en de heer J. P. M. Rietkerk uit Wezep.

De groep 'Joy and Harmony' uit Lelystad zal ons van de nodige muziek voorzien — je kan niet de hele tijd zitten luisteren. De dag begint om 10.30 uur precies. We hopen om plm. 16.00 uur met het programma klaar te zijn. Toegangsprijs: f 7,50.

kerknieuws

Aalten-Winterswijk — Scriba: L. den Broeder, Revijsstraat 4, 7121 VX Aalten, tel. 05437-4976.

Deventer — Preekvoorzieningen N. de Ridder, Zutphenselaan 10, 7411 AC Deventer. Tel. 05700-21156.

Utrecht — Op donderdag 27 mei wordt er in de Jeruzalemerkerk, Troosterlaan 65 te Utrecht, een muziekkavond gehouden die in het teken zal staan van het tien-

Zoekt U een levenspartner?

Bel of schrijf naar het

„Christelijk Huwelijksbureau”

MOLENBELTERWEG 28 — 7451 JB HOLTEN

TEL. 05483 - 3277 - b.g.g. 05498 - 59160

„Al zou mijn vlees en mijn hart bezwijken,
mijns harten rots en mijn erfdeel is God voor eeuwig.”
Ps. 73 : 26.

Na een zeer moedig en geduldig gedragen lijden is in zijn Here en Heiland ontslapen, onze geliefde man, vader en grootvader

ALBERT YPMA

echtgenoot van Hendrika Treep
weduwenaar van Cornelia Christina Wieles

in de ouderdom van 75 jaar.

Katwijk: H. YPMA-TREEP
Doorn: G. J. A. YPMA
A. YPMA-GROEN IN 'T WOUDE
Axel: J. C. C. YPMA
A. YPMA-VAN DRIEL
Drachten: B. C. C. WIJBENGA-YPMA
G. WIJBENGA
Zuid-Afrika: B. I. M. VAN 'T FOORT-YPMA
W. TH. VAN 'T FOORT
Groningen: C. A. YPMA
P. J. BEETSMA
Katwijk: W. J. YPMA
M. VAN TILBURG
en kleinkinderen

Katwijk aan den Rijn, 4 mei 1982
Ranonkelstraat 2

De begrafenis heeft zaterdag 8 mei j.l. plaatsgevonden.

Gezinsvakantie in De Burght

Er is een centrum waar christenen vakantie kunnen houden in een sfeer, waarin zij zich thuisvoelen.

Gloednieuwe appartementen in één der mooiste delen van het land (Haamstede, Zeeland). Dicht bij bos, zee en duin.

Vraag de folder.

De Burght Hogeweg 55,
Postbus 42,
4328 ZG Burgh-Haamstede,
Tel. (01115) 3030

Evangelisch ontmoetingscentrum De Burght

Tien jaar Stichting Hulp Aan Papoea's In Nood

We hebben niets te vieren... Integendeel!

Kom op 22 mei naar de Open Dag.

Vanaf 10.30 uur in 'Het Veerhuis', Nieuwegein-Zuid
Voor financiële steun Papoeafonds giro 243000, Oosterwolde (Fr.)

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken folders enz.

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN“
Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

Vriendelijk verzoek om uw

ADVERTENTIES

SCHRIFTELIJK

OP TE GEVEN !!!

Uiterlijk dinsdagmorgen, 10 uur, dient de tekst in ons bezit te zijn. Foto's en tekenwerk voor het maken van cliché's dienen 1 week voor de plaatsingsdatum ter drukkerij te zijn.

Geef een (kinder) bijbels antwoord!

Kinderen vragen naar de waarheid. Daarom woedt juist om hen een hevige geestelijke strijd. Ook in Oost-Europa. Laten wij hen het evangelie in handen geven. In de vorm van een kinderbijbel. Stichting "Antwoord" (al 10 jaar werkzaam in het Oostblok) wil er 100.000 kinderbijbels heen brengen. Namens u. Prijs per exemplaar: f. 20,- (inclusief vervoer). Als u nou eens één kind antwoord gaf... Antwoord op de vraag naar de waarheid.

GIRO 1166

stichting antwoord

Comité van aanbeveling:
Prof. Dr. Ir. J. van Bommel
Niel Benschop
Henk Binnendijk
Corrieten Boom
Gert Doornenbal
Prof. Dr. C. Graafland
Gien Karssen

Postbus 198, 4700 AD Roosendaal

Pastorale leergangen Rotterdam/Zwolle

THEOLOGISCHE STUDIE op 3de en 2de graads niveau (met bijbels grieks en hebreuws)

Op grondslag van de Gereformeerde belijdenis

In Rotterdam en in Zwolle wordt onderwijs gegeven in theologie en onderwijskunde (uitgaande van MAVO-niveau). Het diploma geeft bevoegdheid tot het geven van godsdiensten op school (**3de graads**). In Zwolle wordt eveneens een cursus gegeven op **2de graads** niveau in theologie, dogmatiek, ethiek, kerkgeschiedenis, filosofie, maatschappijleer en onderwijskunde.

De lessen, zowel voor de 3de als de 2de graads, worden 's zaterdags gegeven, zoveel mogelijk om de 14 dagen van 10.00-15.15 uur vanaf begin september tot begin juni. De 2de graads opleiding is bestemd voor vakleraren met de 2de graads bevoegdheid, die ook theologie willen studeren en afgestudeerden 3de graads op peil van de Scholen der Reformatorische Bijbelschool.

De 3de graads leergangen zijn door de Overheid erkent; voor de 2de graads is nog geen Overheidserkenning ontvangen.

Hoofddocenten voor Rotterdam: Ds G. van Atten te Gorkum en Ds H. W. Noordman te Barendrecht.

Hoofddocenten voor Zwolle: Ds J. B. van Mechelen te Lelystad en Ds J. Schelhaas te Zwolle.

Nadere inlichtingen (zowel voor Rotterdam als voor Zwolle) bij: T. van der Heide, Robbesant 26, 8303 ZH Emmeloord. Telefoon 05270 - 12774.

Verschenen

INLEIDING TOT DE CALVINISTISCHE FILOSOFIE

A. Janse

Vanaf 1938 publiceerde de onder ons zeer bekende br. A. Janse een reeks artikelen over de Wijsbegeerte der Wetsidee.

Niemand zag kans om deze moeilijke zaken zo eenvoudig uit te leggen als hij. Hij richtte zich daarbij tot de 'leek' op wijsgerig gebied. De man of vrouw die **uitgangspunten en grondgedachten** van een wijsbegeerte willen overwegen en die het niet gaat om de bijzonderheden van een filosofisch stelsel. Nu is deze artikelenreeks in een boek bijeengebracht.

U zal merken dat de Inleiding nog heel plezierig leest.

96 pagina's

f 13,50

Verschenen

INFORMATIEBOEKJE

voor de Nederlands Gereformeerde kerken 1982

Nu, voor 't eerst, onder redactie van ds. G. van den Brink.

184 pagina's

f 11,50

Bestel nu, wanneer u nog niet intekende:

Verkrijgbaar bij boekhandel en uitgever:

BUIJTEN & SCHIPPERHEIJN

VALKENBURGERSTRAAT 106 - 1011 NA AMSTERDAM - TEL. 020-236612